

als concept toegezonden¹, ontvangen of hij tekende protest aan. Hij was van opinie dat de regering op zijn stoel was gaan zitten; vooral gold dat, naar zijn mening, voor de punten (6) en (7): dat waren tactische aangelegenheden die men aan hem, de opperbevelhebber, behoorde over te laten. Hij had ook nog tal van andere bezwaren; hij legde ze alle mondeling aan minister Dijkhoorn voor. Het gevolg was, dat de ministerraad met de hand over het hart streck en de punten (6) en (7) uit de opdracht schrapte: wel werd, op 7 januari, in een brief van minister-president de Geer aan de opperbevelhebber opgenomen, 'dat de regering het op prijs zou stellen dat bij de uitvoering van de opdracht met het gestelde in die punten rekening zou worden gehouden.'² Alle overige bezwaren die de generaal geopperd had, werden in die brief van 7 januari *en bloc* verworpen. Beelaerts van Blokland, vice-president van de Raad van State, had hem te lezen gekregen, enkele dagen voor hij verzonden werd. Hij nam aan dat generaal Reynders de brief zou beschouwen 'als een duidelijke aanwijzing om heen te gaan'.³

Maar de generaal dacht er niet aan om te vertrekken en zijn staf stijfde hem in die houding. Het was, aldus het hoofd van de afdeling operaties, majoor Wilson, 'voor de naaste medewerkers van de opperbevelhebber . . . duidelijk, dat 'onze generaal' nooit zou accepteren dat de regering zich bemoeide met zuiver militaire aangelegenheden die tot de competentie van de opperbevelhebber behoorden.' Die naaste medewerkers waren 'hem dankbaar voor zijn vastheid van karakter en zijn besluit om niet te wijken voor opvattingen die naar zijn (en onze) overtuiging onjuist waren'.⁴

Zo spitste het conflict zich voortdurend toe en het zou, nemen wij aan, medio januari reeds tot de definitieve uitbarsting gekomen zijn, ware het niet dat het land juist toen, midden in de ijskoude winter, onverhoeds bedreigd scheen te worden door een Duitse invasie: dat was niet het moment om van opperbevelhebber te wisselen. Wat generaal Reynders betrof, zou dat 'tweede alarm' niet meer brengen dan uitstel van executie.

Voor het land gold hetzelfde.

¹ Brief, 31 januari 1940, van I. H. Reynders aan koningin Wilhelmina, a.v., p. 33. De door de Enquêtecommissie gepubliceerde tekst is ongedateerd, de gedateerde brief bevindt zich in het archief van het kabinet der koningin. ² N. T. Carstens: 'Verhouding tussen regering en opperbevel tijdens de mobilisatie tot het aftreden van generaal Reynders', *Enq.*, dl. I b, p. 75. ³ Brief, 5 jan. 1940, van F. Beelaerts van Blokland aan koningin Wilhelmina (kabinet der koningin, archief). ⁴ J. J. C. P. Wilson: *Vijf oorlogsdagen en hun twintigjarige voorgeschiedenis*, p. 71.